

ДР ДАНИМИР МАНДИЋ, ДЕКАН ФАКУЛТЕТА

Предводник развојних промена

Учитељски факултет у Београду наставља богату традицију познате Учитељске школе и Педагошке академије из којих је и израстао 1993. године. Факултет је одлично стартовао и био међу најзапаженијим. Чак и у време санкција, када су стали сваки увоз и извоз, нашао је могућности да увеже најсавременија наставна средства, да инсталира прве паметне табле и почне опремати мултимедијалне интерактивне учионице, чак су

га у штампи тада називали „бенгладеским Харвардом“. У наш образовни простор уносио је најсавременије педагошке иновације, концепције, дидактичке методе и наставне процедуре, окупљао око себе најбоље стручњаке и практичаре.

Свој стручно-научни рад факултет концентрише на организацију наставе на савременој парадигми у којој сваки ученик треба да буде успешан према мери својих могућности. Из учионице Учитељског факултета у

Београду деведесетих година организовани су први часови наставе на даљину, инсталirana је прва интерактивна табла, а изразити успон бележи у време када је продекан за наставу био проф. др Данимир Мандић. Професор са два доктората – једним из информатичко-техничких и другим из педагошких наука. Овакав профил је овом факултету неопходан. Од пре годину дана Мандић је декан факултета. Циљ је, истиче он, напустити оне технологије које су потпуно искоришћене и не могу довести до новог напретка и увести нове, продуктивније. У протеклој години су захваљујући донацији „Самсунга“ од девет милиона динара, потпуно дигитализоване две учионице у којима се користи „claud“ технологија. Циљ је да се унапреди организација образовно-васпитног процеса, односно да традиционална, репродуктивна настава са свим слабостима разредночасовног система (наставников вербализам, сервирање знања у завршеном облику, ученик у позицији објекта који само памти и записује), замени информационо-развијајућом. У таквом процесу ученик треба самостално да стиче знања, да истражује и открива истине као што се то чини у научној методологији. Прошло је време када су наставник и уџбеник били једини извори знања. Ново информатичко окружење омогућује ученику да користи најбољатије сазнајне ресурсе, да прати предавања највећих зналаца, да из своје собе размењује искуства са ученицима из других места и крајева. Није савремена она школа у којој се, у време сталних промена, стичујучерашња знања за сутрашње потребе, наглашава декан Мандић.

На научном скупу који су прошле године организовали Заједница учитељских факултета и Српска академија образовања расправљало се о новој образовној парадигми, информационо-развијајућој настави, у којој сваки ученик треба да буде успешан по мери својих потенцијала. Подносилац једног од основних реферата био је декан Мандић. Он наводи да су много релевантна истраживања потврдила да сваки ученик може бити успешан ако је у центру наставног процеса, ако му се омогући да буде активан и самостално стиче знања. У том процесу ученик треба да се оспособљава како да учи и како да мисли, а не да меморише знања дата у готовом виду путем предавачке репродуктивне наставе. Вредновање и самовредновање треба да пружима све фазе рада и да омогући да се евентуалне слабости и пропусте на време отклоне.

Др Данимир Мандић, декан Учитељског факултета у Београду

Које су карактеристике нове концепције информатичко-развијајуће наставе, питамо декана Мандића?

„Чип је револуционарна интелигентна компонента која се, после парне машине, сматра најважнијим цивилизацијским изумом. Информациониа технологија је високо компатибилна са процесом учења. Она је све минијатурија, све је моћнија, све јефтинија и све доступнија и најсировашнијој школи. Она омогућује ученику да за пар секунди контактира са моћним изворима најсвежијих, иновативних знања, да самостално учи и решава постављене проблеме.

Нова информациониа технологија омогућује да се настава утемељи на системским основама: да сваки корак активности прати повратна информација; да ученик увек зна шта је добро а шта није квалитетно научио како би могао на време да коригује своје резултате у учењу. Садашња традиционална, репродуктивна настава се темељи на ентропијским основама, на мноштву тзв. празних ходова. Ученик касно сазнаје своје резултате, а тада је слабости тешко исправити. Сматра се да је системска неутемељеност традиционалне, репродуктивне наставе кључни разлог неуспеха ученика у школи.

Конструктивизам је један од темеља информатичко-развијајуће наставе. Полази се од познате теорије да сваки ученик треба да конструише своја знања, да утврђује путању свога развоја. Организација наставе у финским школама се темељи на конструкцивистичком приступу. Није заснована на репресивном приступу као на пример у Америци где се, углавном, користе тестови као начин вредновања. Чак нема ни класичног оцењивања до петог разреда. Ученици ове државе годинама се налазе на првом месту у свету на PISA тестирању.

Развијајућа настава је по карактеру хеуристичка и заснована је на дијалогу. У њој водећу улогу имају питања ученика. Наставник не даје одговоре већ подстиче ученике да до знања дођу кроз мноштво нестандартних одговора. У њој се кроз незнање (питања ученика) долази до знања.

Примена различитих модела развијајуће наставе (индивидуализована, пројектна, модуларна, микронастава, искуствена-вигтагена настава, проблемска и др) у чијем центру је самостални рад ученика треба да подигне квалитет учења.

Комплексни систем евалуације који се односи не само на знања већ и на процес стицања знања, на евалуацију других вредности а не само знања, утемељен више на самоевалуацији а мање на евалуацији од стране наставника и сл. Важна је одредница квалитетне школе.“

Паметна учионица Самсунг

Које су препреке да школа постане таква за какву се залажете?

Код нас и даље доминира полуудневна вишесменска настава која је била изнуђено решење после Другог светског рата (велики број ученика и полазника на течајевима за одрасле а недовољно школског простора). Станаје се није још увек нормализовало, велики број школа ради у две а понегде и у три смене, што није нормално. Школе морају да раде у једној продуженој смени, да осим наставе негују друге видове рада, активност у слободном времену и др.

Ко је декан факултета

Данимир Мандић је запослен на Учитељском факултету од оснивања. Изабран је за редовног професора 2003. године у научним областима: информатика и образовна технологија. Докторирао је 1994. године у области информатичко-техничких наука, а 2002. године стекао је и докторат у области педагошких наука. Специјализирао на Michigan State University и Америци 1988. године. Аутор је више од 25 уџбеника и монографија и преко 150 стручних и научних радова. У више наврата је имао уводна излагања на истакнутим научним склоповима у Кембрију, Паризу, Атини... Био је продекан на Учитељском факултету у два мандата, а 2015. године је изабран за декана

Наша школа је сведена на училиште. Све се свело на наставу, а она на традиционално-предавачку варијанту, што је ученицима досадно. Они не воле школу у којој наставници говоре, а ученици ћуте. Утврђено је да је средња вредност активне говорне комуникације ученика за шест часова наставе свега два минута или тридесет секунди по часу. Неко је говорио десет, неко пет минута, а подељено на 30 ученика то је два минута за шест часова наставе. Таква ћутолошка настава има више негативних последица. Говор и мишљење су повезани. Ако ученик не говори, он није стимулисан да мисли. Утврђено је неких 17 негативних последица овакве наставе. Ученици не воле овакву наставу и школу. Потребе, жеље и интересовања су основа за учење. Не могу се ученици терати да нешто уче ако не желе. Сматра се да је основни циљ васпитања и образовања изграђивање људских потреба, тих унутрашњих сила које нагоне појединца да нешто жели, воли, јер то што жели ће и достићи.

Ученик све обавезе треба да заврши у школи. Нема домаћих задатака. Књиге се налазе у школи. Не треба уџбенике носити кући.

Школа мора бити доволно мала да би била ефикасна. Такође и одељења морају бити доволно мала да би се наставници бавили дететом а не само наставним предметом. Наставници се првенствено морају бавити васпитањем ученика.

Нова ефикасна школа, у којој доминира делотворнија концепција информатич-

Боравак професора на научној конференцији у Кембрију

ко-развијајуће наставе, тражи новог боље оспособљеног наставника пре свега педагога - васпитача који ће темељно познавати законитости и методику васпитања, помагати ученицима у разрешавању њихових развојних и ситуационих криза и проблема и водити их до успеха.

Промене у школама се одвијају преко промена рада на факултетима. Потребно је припремити наставнике за иновативне моделе рада како би они даље у школама тако радили, припремати наставника за нову концепцију развијајуће наставе о којој је било речи. Учитељски, односно педагошки факултети морају да напусте традиционални концепт припремања наставника и учитеља јер то није у функцији развојних, иновативних промена у нашем образовном систему. Дидактика, све методике, углавном су окренуте ка традиционалној настави. Заснивају се на традиционалним методама и облицима рада. Највеће промене треба очекивати у методама рада. Нигде у студијским плановима факултета нећете наћи предмете као што су: методика развијајуће наставе или методика хеуристичке, продуктивне, интегративне наставе, методика саветодавног рада, организације слободног времена, рада са даровитим ученицима и сл. Предмети и програми су у функцији задржавања и „одбране“ традиционалне, неделотворне репродуктивне наставе. Таква настава је и најлакша за наставнике који желе да се исказују као „добри“ предавачи. Таква настава мало вреди, али они су за њу једино и при-

премљени те свака друга улога угрожава њихов статус предавача.

Да ли ће се наставни план и програм ускладити са новом концепцијом развијајуће наставе?

То је велики проблем и „тврд орах“. Иницијални програм образовања учитеља имаје доста добрих решења.

Намера је да се организује више окружних столова на које ће бити позвани најбољи стручњаци. Провешће се истраживање ставова и мишљења наставника који су школовани на учитељском факултету. На истраживању, на научно утврђеним основама, биће моделован делотворни наставни план и програм оспособљавања учитеља за њихове нове улоге у ефикаснијој школи будућности.

Сматрам да је погрешно што је Учитељски факултет одустао од реализације пројекта у функцији реформских промена што је била ранија пракса. Реализовано је више пројекта (Наша основна школа будућности, Експерименталне школе као носиоци развојних промена (издата студија), Даровити ученици и неуспех (издата студија), Интерактивне мултимедијалне учионице (започета реализација)). Један од сталних пројекта је био Емпиријска верификација наставног плана и програма учитељских факултета. Циљ овог пројекта је био стално преиспитивање студијских програма и њихово иновирање. Намера је овог факултета да се настави са раније

започетим истраживањима. Један од тих истраживачких пројекта је Мултимедијалне и интерактивне учионице. Биће реафирмисана ранија богата издавачка делатност, издавањем најпознатијих педагошких и дидактичко-методичких дела издатих у свету. Покренућемо издавање уџбеника за млађе разреде основне школе. Наставићемо и обогатити некада веома развијен програм сарадње. Већ смо у овој години сачинили неколико уговора о сарадњи са сродним факултетима (учитељским, филозофским), посебно са Учитељским факултетом у Загребу са којим смо организовали научни скуп у Поречу. Обновићемо сарадњу са Руским академијом образовања из Москве са којом смо организовали неколико научних скупова и покренули заједнички часопис на три језика.

Факултет – школа мора да буде лабораторија у којој се стално трага, експериментише и превазилази ранија недовољно делотворна пракса. Мирна школа није добра школа. Наш факултет мора да прожима стваралачки немир.

Колико и данас факултет негује тај стваралачки немир?

Досадашњи резултати показују да је Факултет на добром путу. Увео је прву мрежу персоналних рачунара, урадио образовне софтвере, први је увео рачунаре у наставни процес, интерну телевизију, интерактивну таблу, мултимедијалну катедру. Посебну вредност имају две „Самсунгове“ паметне учионице које омогућују индивидуални рад са таблетима са сталним протоком повратне информације. Факултет је само за последњу годину дана успоставио богату сарадњу са другим научним институцијама у појединим земљама као што је, на пример, међународна размена студената и професора (Јапан, Француска, Швајцарска, Норвешка, Аустралија, Немачка, Грчка, Польска). Професори овог факултета су учествовали на међународним научним скуповима у Кембрију, Паризу, САД, Италији, Јапану, Кини, Русији, Швајцарској, Польској, Шпанији и државама нашег региона.

Постављена је одлична основа за даљи напредак и развој. Утврђена је стратегија остваривања дугорочно постављених циљева у промени курикулума, наставне технологије, издаваштва, реализације малих акционих пројекта, модернизације дидактичко-техничке и информатичке основе педагошког рада факултета. У остваривању постављених циљева значајну подршку имамо и од министра просвете и технолошког развоја Младена Шарчевића

ЈОВАНКА МАТИЋ